

Ἡ γλῶσσα τῶν νεολαιῶν
στὴν τεχνολογικὴ ἐποχὴ:
γραφὴ γκρίκλις καὶ ξενικὲς λέξεις

Νίκου Μαθιουδάκη*

*«Ὁ χρόνος ἀλλάζει τὰ πάντα
καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος
ἢ γλῶσσα νὰ ξεφεύγει
ἀπὸ τὸν καθολικὸ αὐτὸν νόμο».*
Ferdinand de Saussure

Εἰσαγωγή

Στὴ σύγχρονη ἐποχὴ, ἡ ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας, ὅπως εἶναι φυσικὸ ἐπακόλουθο, ἔχει ἐπηρεάσει πολλοὺς τομεῖς τῆς καθημερινότητάς μας. Ἡ εἰσβολὴ τῶν νέων τεχνολογιῶν εἰδικὰ στὴν καθημερινή μας ἐπικοινωνία ἀναφαίνεται ὡς ἡ περισσότερο βασικὴ δυναμικὰ ἀνανεωτικὴ πνοή, προσλαμβάνοντας ἕναν κυριαρχικὸ καὶ καθοριστικὸ ρόλο, ποὺ πηγάζει μέσα ἀπὸ τὴν νέα τεχνολογικὴ ἐποχὴ. Σὲ πρόσφατο ἄρθρο του, ὁ Διονύσης Γοῦτσος¹ ὑποστηρίζει πῶς οἱ νέες τεχνολογίες ἐπηρεάζουν κυριώτατα καὶ τὸ πεδίο τῆς γλώσσας, ἐνῶ τόσο τὰ μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης ὅσο καὶ τὰ ἐναλλακτικὰ μέσα ἐνημέρωσης φαίνεται πῶς καθορίζουν τὶς κυρίαρχες τάσεις στὴ γλῶσσα.

Ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο, οἱ πρῶτοι πομποὶ καὶ δέκτες τῶν νέων τάσεων εἶναι οἱ νέοι ποὺ αὐθόρμητα –καὶ γιὰ δικoὺς τους λόγους–

** Ὁ Νίκος Μαθιουδάκης εἶναι Διδάκτωρ Ὑπογλωσσολογίας τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης καὶ διδάσκων στὸ Πρόγραμμα Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνοιχτοῦ Πανεπιστημίου καὶ στὸ Τμῆμα Ἑλληνικῆς Γλώσσας καὶ Πολιτισμοῦ τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Κολεγίου «LOGOS» στὰ Τίρανα.

1. Δ. Γοῦτσος, «Τὰ ἑλληνικά τοῦ 21οῦ αἰῶνα: Στὴν ἀρένα τῆς γλώσσας», ἐφημ. «Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς», 01/09/2019.

δημιουργούν και χρησιμοποιούν έναν δικό τους (οικείο) κώδικα επικοινωνίας, μία νεανική «ἀργκό», τὴν ιδιόλεκτο τῶν νέων. Ὅμως, ἡ στάση τῆς κοινωνίας ἀπέναντι στὴ νεανική γλῶσσα καὶ τὶς τάσεις ποὺ τὴν ἀκολουθοῦν εἶναι κυρίως «πολωτική»², μὲ ἀκραῖες κρίσεις τοῦ τύπου εἴτε «ὄλα καλά» εἴτε «ὄλα ἄσχημα», εἴτε δηλαδὴ προβάλλοντας μόνο τὰ θετικά, ποὺ συνδέονται μὲ τὴ γλωσσικὴ δημιουργικότητα, εἴτε μόνο τὰ ἀρνητικά, ποὺ συνδέονται μὲ τὴ γλωσσικὴ πενία. Σημειωτέον βέβαια πὼς κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ ἀναφορὲς στὴ γλῶσσα τῶν νέων εἶναι ἀρνητικές, καθὼς ἡ ἀρνητικὴ κριτικὴ ἀπέναντι στὸν νεανικὸ κώδικα επικοινωνίας ὀφείλεται κατὰ βάση στὸν συνηθισμένο φόβο ἀπέναντι στὴ γλωσσικὴ ἀλλαγὴ γενικώτερα³.

Ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ρύθμιση τῆς γλώσσας καὶ τῶν ἀλλαγῶν τῆς ἀποτελοῦν μία ἀντίδραση ἀντιπερισπασμοῦ, δίχως νὰ εἶναι μὲ σαφήνεια ἀντιληπτὸ ὅτι ἡ ὅποια γλωσσικὴ ἀλλαγὴ γίνεται κατ' ἀνάγκην, ὁπότε μὲ δυσκολία μπορεῖ νὰ διακοπῆ ἢ ἐπιχειρηθῆ ἀλλαγὴ, ἢ ὅποια γιὰ ὀρισμένους εἶναι ἀνανέωση, ἐνῶ γιὰ κάποιους ἄλλους ἀποτελεῖ κίνδυνο. Οἱ δύο πόλοι ἀπέναντι σὲ κάθε γλωσσικὴ ἀλλαγὴ, ἀρνητικὸς καὶ θετικὸς, συνήθως ἀντιμετωπίζουν τὸ κάθε ζήτημα πρὸς συζήτηση ἀφοριστικά: χρειάζεται ἐπομένως λογικὴ καὶ ψυχραιμία, ὥστε οὔτε νὰ ἀποδοκιμάζονται οἱ νέες μορφὲς στὴ γλῶσσα, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ ἐπιδοκιμάζονται μονάχα οἱ παλαιῆς καὶ παραδοσιακῆς μορφῆς τῆς γλώσσας καὶ ἀντιστρόφως.

Εἰδικώτερα, κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες, ὡς ἀπόρροια τῆς νεώτερης τεχνολογικῆς ἐπανάστασης, διαπιστώνονται ἀλλαγὲς κυρίως στὴ γλῶσσα –ἀλλὰ καὶ στὴν καθημερινότητα– ποὺ υἰοθετοῦνται ἀπὸ τοὺς νέους, οἱ ὅποιοι ὡς καλοὶ ἀγωγοὶ τῶν νέων τάσεων διαμορφώνουν τὸ λεξιλόγιο καὶ τοὺς τρόπους ἔκφρασής τους. Τὸ φαινόμενο τῆς ἐξέλιξης τῆς γλώσσας σαφῶς ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὶς τεχνολογικὲς ἐξελίξεις, οἱ ὅποιες δημιουργοῦν νέες λέξεις, νέες ἐκφράσεις, νέους κώδικες επικοινωνίας ἐξ αἰτίας τῆς ἀλληλεπίδρασης τοῦ ἀνθρώπου

2. Cr. Thurlow, “From statistical panic to moral panic: the metadiscursive construction and popular exaggeration of new media language in the print media”, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11, 3 (2006), σσ. 667-701.

3. D. Cameron, *Verbal Hygiene*, ἐκδ. Routledge, London 1995. Σχετικὰ μὲ τὴ γλωσσικὴ ἀλλαγὴ βλ. ἐπίσης: Ἐ. Καραντζόλα καὶ Α. Φλιάτουρας, *Γλωσσικὴ ἀλλαγὴ*, ἐκδ. Νῆσος, Ἀθήνα 2004· Α. Φλιάτουρας, *Ἡ μορφολογικὴ ἀλλαγὴ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα: Μία σύγχρονη καὶ συνοπτικὴ παρουσίαση*, ἐκδ. Πατάκη, Ἀθήνα 2018.

μὲ τὰ νέα καινοτόμα ἐπιτεύγματα τῆς τεχνολογίας. Οἱ νέοι λοιπόν, ὡς πρωτοπόροι τῆς χρήσεως τῶν νέων τεχνολογιῶν καὶ συντελεστὲς τῆς διαμόρφωσης τῆς γλωσσικῆς ταυτότητας τῆς ἐποχῆς, δημιουργοῦν καὶ ἐκφράζονται μέσα ἀπὸ δικές τους τάσεις: τὴ γραφὴ γκριλκίς καὶ τὴν ἐκτεταμένην χρήση τῶν ξενικῶν λέξεων, ποὺ ἀναπτύσσονται κυριώτατα ἐξ αἰτίας τῆς τεχνολογίας ἀλλὰ καὶ τῆς γλωσσικῆς ἀλλαγῆς.

Ἡ γλῶσσα τῶν νέων

Ἡ φράση «γλῶσσα τῶν νέων» ἀποτελεῖ μία σχηματικὴ ὀρολογία ποὺ δημιουργήθηκε προκειμένου νὰ προσδιορίσουμε –ὅπως ὑποστηρίζει καὶ ὁ Γιάννης Ἀνδρουτσόπουλος⁴– τὸ σύνολο τῶν γλωσσικῶν φαινομένων ποὺ παρατηροῦνται στὴν ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν νέων, ὑποδηλώνοντας μία νεανικὴ ἀργκό. Ἡ γλῶσσα τῶν νέων ἀποτελεῖ μία εἰδικὴ γλωσσικὴ ποικιλία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, μία *κοινωνιόλεκτο* (*sociolect*) ὅπως τὴ χαρακτηρίζουν οἱ γλωσσολόγοι, ποὺ παρατηρεῖται στὴν κοινωνικὴ ὁμάδα τῶν νέων καὶ διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὴν καθιερωμένη πρότυπη (*standard*) γλῶσσα σὲ μορφολογικὸ, συντακτικὸ καὶ λεξιλογικὸ ἐπίπεδο. Μὲ τὴ γλῶσσα τους οἱ νέοι προσπαθοῦν κατὰ κάποιον τρόπο νὰ αὐτονομηθοῦν συμβολικὰ καὶ νὰ δηλώσουν παράλληλα πὼς ἀνῆκουν σὲ μία ξεχωριστὴ κοινωνικὴ ὁμάδα (διαχωριζόμενοι τόσο ἀπὸ τὰ παιδιὰ ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς ἐνηλίκους), ἐνῶ ἡ γλωσσικὴ ποικιλία τῶν νέων ἀποτελεῖ μία μορφὴ ἰδιότυπης καὶ μοναδικῆς ἀλληλεπίδρασης μὲ τοὺς συνομηλίκους τους⁵.

4. Γ. Ἀνδρουτσόπουλος, «Ἡ γλῶσσα τῶν νέων», στό: Φ. Α. Χριστίδης καὶ Μ. Θεοδωροπούλου (ἐπιμ.), *Ἐγκυκλοπαιδικὸς Ὁδηγὸς γιὰ τὴ Γλῶσσα*, Κέντρο Ἑλληνικῆς Γλώσσας, Θεσσαλονίκη 2001, σσ. 108-113. Σχετικὰ μὲ τὴ γλῶσσα τῶν νέων βλ. ἐπίσης: Γ. Ἀνδρουτσόπουλος, Μ. Κακριδῆ, «Γλῶσσα τῶν νέων. Ἀναγνώριση, ἀποδοχὴ καὶ κριτικὴ τῶν νεανικῶν ἰδιωμάτων» στό: Β. Βαμβακᾶς καὶ Π. Παναγιωτόπουλος (ἐπιμ.), *Ἡ Ἑλλάδα στὴ δεκαετία τοῦ '80. Κοινωνικό, πολιτικὸ καὶ πολιτισμικὸ λεξικό*, ἐκδ. Τὸ πέρασμα, Ἀθήνα 2010, σσ. 86-89· Γ. Βελουδῆς, «Ἄνισες ἐξισώσεις: Ἡ γλῶσσα τῶν νέων», στό: Γ. Χάρης (ἐπιμ.), *Δέκα Μύθοι γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα*, ἐκδ. Πατάκης, Ἀθήνα 2001, σσ. 73-82.

5. J. Androutsopoulos and Alexandra Georgakopoulou, "Discourse constructions of youth identities: Introduction", στό: J. Androutsopoulos καὶ Α. Georgakopoulou (ἐπιμ.), *Discourse Constructions of Youth Identities*, 1-25, ἐκδ. Benjamins, Amsterdam 2003.

Τὸ φαινόμενο τῆς δημιουργίας μιᾶς ιδιαίτερης γλωσσικῆς ποικιλίας ἀπὸ τοὺς νέους, κατὰ πᾶσα πιθανότητα βρίσκει τὶς ρίζες του –σύμφωνα μὲ τὴν Connie Eble⁶– πολλὰ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν 20ό αἰῶνα στὴν Ἀμερική, ὅπου γεννιέται ἓνα εἶδος νεανικῆς κουλτούρας, ἄμεσα συνδεδεμένης μὲ τὸ σχολικὸ περιβάλλον. Σὲ μελέτες ἔχουν καταγραφεῖ διάφορες λέξεις ἢ/καὶ φράσεις, δημιουργήματα τῶν μαθητῶν, προκειμένου οἱ τελευταῖοι νὰ ὑποδηλώσουν ποικίλα θέματα σχετικὰ μὲ τὸ σχολεῖο, ὅπως π.χ. γιὰ τὰ ἀθλήματα, τὰ κορίτσια, τὶς χαμηλόβαθμες ἐπιδόσεις τους, τὴν παραμέληση τῶν σχολικῶν ὑποχρεώσεων κ.ἄ. Σύμφωνα ὅμως μὲ ἀντίθετες ἀπόψεις, ἡ γλωσσικὴ ποικιλία, ἡ ἀργκὸ πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ μαθητὲς στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα δὲν δύναται νὰ συγκριθεῖ μὲ τὴν ἀντίστοιχη στὰ τέλη τοῦ 20οῦ αἰῶνα, καθὼς ἡ σύγχρονη νεανικὴ γλῶσσα ἀπευθύνεται σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ δὲν περιορίζεται ἀποκλειστικὰ στὴ μαθητικὴ κοινότητα, ὅπως εἶχε συμβεῖ πρὶν ἀπὸ τὸν 20ό αἰῶνα, τότε δηλαδή πού πρόβαλλε κυρίως τὴν καθημερινὴ σχολικὴ ζωὴ τῶν ἀγοριῶν, ἀγνοώντας σχεδὸν παντελῶς τὰ κορίτσια.

Ἡ σύγχρονη ἐπομένως γλῶσσα τῶν νέων ἐμφανίσθηκε σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὰ μεταπολεμικὰ χρόνια καὶ ἐντεῦθεν, λαμβάνοντας διαστάσεις μαζικότητας, καὶ ἀναπτύχθηκε ἰδιαίτερος κατὰ τὶς τρεῖς τελευταῖες δεκαετίες, γεγονός ἀπολύτως δικαιολογημένο -ὅπως τονίζει καὶ ὁ Γιάννης Ἀνδρουτσόπουλος πού ἔχει μελετήσει εἰς βάθος τὴ γλῶσσα τῶν νέων-, καθὼς αὕτη συνδέεται ἄμεσα τόσο μὲ τὴν παγκοσμιοποίηση, μέσα ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ νεανικῶν ὁμάδων μὲ ἀντίστοιχες νεανικὲς ὁμάδες καὶ κουλτοῦρες ἀπὸ διαφορετικὲς χῶρες (κυρίως ἀγγλοαμερικανικῆς προέλευσης), ὅσο καὶ μὲ τὴν αὐξανόμενη οἰκονομικὴ καὶ πολιτισμικὴ ἀνεξαρτησία τῶν νέων στὶς σύγχρονες κοινωνίες.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προέλευση τοῦ φαινομένου τῆς λεγόμενης γλώσσας τῶν νέων, σημαντικὸ παράλληλα στοιχεῖο ἀποτελοῦν οἱ τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους δημιουργεῖται ἀλλὰ καὶ ἀνανεώνεται τὸ λεξιλόγιό τῆς νεολαίας, τὸ ὁποῖο κατὰ τὸν Γιάννη Ἀνδρουτσόπουλο⁷ ταξινομεῖται σὲ τέσσερις βασικοὺς τρόπους: (α) μὲ ἀλλαγὴ σημασίας ἤδη ὑπαρχουσῶν λέξεων

6. C. Eble, *Slang & Sociability. In-group Language among College Students*, ἐκδ. The University of North Carolina Press, Chapel Hill & London 1996.

7. Γ. Ἀνδρουτσόπουλος, «Ἡ γλῶσσα τῶν νέων», ὅ.π., σσ. 108-113.

ή φράσεων (για παράδειγμα: *έμεινα κόκκαλο* = *έμεινα ακίνητος* από *έκπληξη/τρόμο*, *ψάρωσα* = *φοβήθηκα*). (β) με τροποποίηση λέξεων χωρίς όμως αλλαγή της βασικής σημασίας τους, είτε με προσθήκη επιθημάτων (*τσιγάρο* > *τσιγαριά*, *γκλάμουρ* > *γκλαμουριά*) είτε με σύντμηση (*ματσωμένος* > *ματσό*, *προχωρημένος* > *προχώ*) είτε με μετάθεση φθόγγων ή συλλαβών, τὰ λεγόμενα «ποδανά» («ανάποδα»), (*ταμελε* = τὰ λέμε, *μεναγκό* = γκόμενα). (γ) με δανεισμό, κυρίως από την αγγλική γλώσσα, (για παράδειγμα: *είμαι χάι* = κεφάτος, φτιαγμένος, *είμαι γκόλ* = μεθυσμένος), ή συχνά με προσαρμογή του δανείου στη μορφολογία της νέας ελληνικής (για παράδειγμα: *νταουνιάσου* = κάτσε κάτω, *όριτζιναλιά* = αυθεντικότητα) και (δ) με πρωτότυπους σχηματισμούς λέξεων, όπως ή χρήση του επιθήματος -*ας* ως κατάληξης σε αγγλικές κυρίως λέξεις (για παράδειγμα: *graffiti/γκράφιτι* > *γκραφιτάς*, *metal/μέταλ* > *μεταλάς*).

Ἡ γραφή γκρίκλις: πρώτη τάση

Μία πρώτη τάση που διαπιστώνεται κατά τη διερεύνηση της γλώσσας των νέων είναι ή διευρυμένη χρήση της γραφής γκρίκλις (*greeklish*) ή αλλιώς *λατινοελληνικά*⁸, ειδικότερα σε διαδικτυακούς τόπους και ψηφιακά περιβάλλοντα. Τὰ γκρίκλις είναι μία τεχνητή και υβριδική γραπτή γλώσσα, ή όποια έπινοήθηκε προκειμένου να καλύψει κυρίως τις επικοινωνιακές ανάγκες των χρηστών του διαδικτύου, ακολουθώντας τις απαιτήσεις της τεχνολογίας, καθώς χρησιμοποιούνται εύρέως σε κοινωνικά δίκτυα (*social media*), ηλεκτρονικές επιστολές (*e-mail*), ηλεκτρονικά μηνύματα (*sms*), δωμάτια διαδικτυακής επικοινωνίας (*internet relay chat*) ή άμέσων μηνυμάτων (*instant messaging*). Ο κατασκευασμένος λοιπόν αυτός κώδικας επικοινωνίας⁹ δέν αποτελεί μία

8. Στόν προσδιορισμό των γκρίκλις χρησιμοποιείται και ό όρος «φραγκολεβαντίνα», που ουσιαστικά είναι ένας διαφορετικός τρόπος δήλωσης της χρήσης του λατινικού αλφαβήτου για τη γραφή των ελληνικών χαρακτήρων (πρβλ. «φράγκικος», όρος που άφορά τους Έλληνες, και «λεβαντίνικος», όρος που άφορά τους δυτικούς Εύρωπαίους).
9. Σχετικά με τὰ γκρίκλις βλ.: Γ. Άνδρουτσόπουλος, «Όρθογραφική ποιικιλότητα στο ελληνικό ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: μία πρώτη προσέγγιση», *Γλώσσα* 46 (1998), σσ. 49-67· Γ. Άνδρουτσόπουλος, «Άπό τὰ Φραγκοχωιώτικα στα *Greeklish*», έφημ. «Τò Βήμα

νέα γλώσσα ή μία νέα διάλεκτο ή ένα νέο ιδίωμα, αλλά είναι ένα είδος γραφής και μάλιστα μεταγραφής ή αναπαράστασης του ελληνικού αλφαβήτου με λατινικούς χαρακτήρες, ή οποία μάλιστα εμφανίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα, καθώς αποτελεί ένα μέρος μίας ευρύτερης άρχο του διαδικτύου.

Τὰ γκρίκλις ὅμως «γεννήθηκαν» ἀρχικά κατ' ἀνάγκη, ἐξ αἰτίας τῶν περιορισμῶν κωδικοποίησης καὶ ἔλλειψης εὐρείας διαθεσιμότητας τοῦ ἐλληνικοῦ αλφαβήτου στοὺς ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστές, καθὼς δὲν ὑπῆρχε ἀνάλογη ὑποστήριξη σὲ ὅλα τὰ ὑπολογιστικὰ συστήματα¹⁰. Ὅποτε οἱ χρήστες ποὺ ἔπρεπε ἢ ἤθελαν νὰ γράψουν ἐλληνικά εἶχαν νὰ ἐπιλέξουν εἴτε νὰ χρησιμοποιήσουν τὴ διεθνή διαδικτυακὴ γλώσσα, τὰ ἀγγλικά, εἴτε νὰ πλάσουν μία δική τους γλώσσα· ἔτσι, δημιουργήθηκε καὶ χρησιμοποιήθηκε ἓνα λατινοελληνικὸ σύστημα μεταγραφῆς (μὲ προφανεῖς καὶ μὴ ἀντιστοιχίες), μὲ ἀποτέλεσμα ἢ ἀνάγκη νὰ γίνῃ συνήθεια¹¹. ἔτσι οἱ χρήστες τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, ἀκόμη κι ὅταν ὑπερκεράστηκαν τὰ τεχνικὰ προβλήματα, συνέχισαν νὰ πληκτρολογοῦν γκρίκλις ὡς μία γρήγορη πρακτικὴ ἀποφυγῆς ἀσυμβατότητας.

Προβαίνοντας σὲ μία σύντομη ἱστορικὴ ἀναφορά, διαπιστώνεται πὼς τὰ γκρίκλις δὲν εἶναι ἓνα νέο φαινόμενο ποὺ γεννήθηκε μονάχα στὸ διαδίκτυο· ἐπρόκειτο γιὰ μία πρακτικὴ γραφῆς ποὺ εἶχε ἐμφανισθεῖ καὶ στὸ παρελθὸν σὲ διαφορετικοὺς τόπους καὶ σὲ διαφορετικὲς ἐποχές, ἐνῶ ὑπηρετοῦσε διαφορετικὲς κατὰ περίπτωσιν ἀνάγκες. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἓνα κείμενο τοῦ Κώστα Καρθαίου, ἐν ἔτει 1934: «Ὑπάρχουν κείμενα τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς γραμμένα μὲ λατινικοὺς χαρακτήρες. Ἐπίσης, στὴν Κρήτη καὶ στὴν Κύπρο κατὰ τὸν Μεσαίωνα τὰ λαϊκὰ τραγούδια γράφονταν μὲ λατινικοὺς χαρακτήρες. Ἀργότερα, ἀπὸ τὸ 1800, πολλὰ ἐλληνικά βιβλία τυπώθηκαν στὴ Σμύρνη

τῆς Κυριακῆς», 05/09/1999· Γ. Ἀνδρουτσόπουλος, «Λατινοελληνικὴ ὀρθογραφία στὸ ἠλεκτρονικὸ ταχυδρομεῖο: χρῆση καὶ στάσεις», στὸ: *Μελέτες γιὰ τὴν ἐλληνικὴ γλώσσα*, 20, ἐκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη 2000.

10. Βλ. S. Yates, "English in cyberspace", στὸ: S. Goodman & D. J. Graddol (ἐπιμ.), *Redesigning English: New texts, new identities*, ἐκδ. Routledge, London 1996, σσ. 106-140.

11. Βλ. D. Koutsogiannis and B. Mitsikopoulou, "Greeklish and Greekness. Trends and discourses of glocalness", στὸ: B. Danet & S. Herring (ἐπιμ.), *The Multilingual Internet. Language, Culture and Communication Online*, ἐκδ. Oxford University Press, Oxford 2007, σσ. 142-160.

με λατινικούς χαρακτήρες [...]. Έξ άλλου στη Σμύρνη έγινε απόπειρα να κυκλοφορήσει ελληνική εφημερίδα γραμμένη με λατινικούς χαρακτήρες. Οί Λεβαντίνοι τής Σμύρνης, που μιλούσαν όλοι ελληνικά αλλά δυσκολεύονταν να μάθουν την απελλιπτική όρθογραφία μας, χρησιμοποιούσαν πάντα τους λατινικούς χαρακτήρες για να γράφουν τὰ ελληνικά. Αργότερα, τους μιμήθηκαν οί Χιῶτες και άλλοι έμποροι του έξωτερικού που έγραφαν τὰ γράμματα και τὰ τηλεγραφήματά τους στα ελληνικά αλλά με λατινικούς χαρακτήρες. Αυτή ή φραγκοχιώτικη γλώσσα χρησιμοποιούνταν και από Έλληνες για να γράφουν σε άλλους Έλληνες που κατοικούσαν στη Σμύρνη, στο Λονδίνο ή άλλου. Αυτός ό τρόπος γραφής έξακολουθούσε να έπιβιώνει πολὺ αργότερα και τον συναντάμε αρκετά συχνά στα τηλεγραφήματα τών Έλλήνων του έξωτερικού». Περίπου έβδομήντα χρόνια αργότερα, τὰ φραγκοχιώτικα έμφανίζονται εκ νέου στην ελληνική γλωσσική πραγματικότητα, καθώς ήδη από τις αρχές τής δεκαετίας του '90 οί Έλληνες έντός και εκτός του έλλαδικού χώρου χρησιμοποιούν τὰ λατινοελληνικά στην ήλεκτρονική τους επικοινωνία μέσω του διαδικτύου.

Ένα ιδιαίτερο σημείο προς συζήτηση είναι ό/οί τρόπος/οι μεταφοράς ή μεταγραφής του ελληνικού αλφαβήτου σε λατινική γραφή. Με μία γρήγορη έπισκόπηση τής χρήσεως τών γκρίκλις, διαπιστώνεται πώς, κατά τή μεταγραφή τής ελληνικής ιστορικής όρθογραφίας και τήν αναπαράσταση ελληνικών λέξεων (ή/και φράσεων) σε λατινοελληνικά, δέν υπάρχει κάποιο σταθερό και κοινώς αποδεκτό πρότυπο· ως εκ τούτου, ή μεταγραφή γίνεται με βάση τις προτιμήσεις του καθ' ενός, κάτω από καθαρά υποκειμενικά κριτήρια, με αποτέλεσμα ακόμη και στα γκρίκλις να έχουμε μία ευρεία «όρθογραφική ποικιλότητα». Θεσμοποιημένο σύστημα μεταγραφής υπάρχει μέν, τó πρότυπο ISO 843 (ή και τó ΕΛΟΤ 743), αλλά δυστυχώς έλάχιστοι τó χρησιμοποιούν συνειδητά, με αποτέλεσμα να επικρατεί ή έντύπωση ανάμεσα στους Έλληνες χρήστες του διαδικτύου ότι ό καθένας μπορεί να γράφει όπως θέλει ή ότι ό καθένας μπορεί να έχει ένα δικό του σύστημα μεταγραφής σε γκρίκλις. Οί βασικοί όμως τύποι μεταγραφής είναι κυρίως τρεις: (α) Φωνητική μεταγραφή, ή όποια αποδίδει τήν προφορική γλώσσα, όποτε άπλοποιεί τήν ιστορική όρθογραφία με γνώμονα τήν άπόδοση τών ελληνικών φθόγγων. Για παράδειγμα: *άγαπῶ* > *agapo*, *θέλω* > *thelo*, *ξέρω*

> *ksero*, *μύτη* > *miti*, *χείλη* > *hili*, *μήνυμα* > *minima*. (β) Ὄρθογραφική (ἢ ὀπτική) μεταγραφή, με κριτήριο τὴν πιστή, ὅσο τὸ δυνατόν, μεταφορὰ τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας με μορφολογικὴ προσαρμογὴ στὸ ἐλληνικὸ κλιτικὸ σύστημα, με γνώμονα τὴν ὀπτικὴ ἀναπαράσταση τῆς μορφῆς τῶν γραμμάτων, πρᾶγμα ποὺ πολλὲς φορὲς τείνει σὲ κάπως ἀνορθόδοξες ἐπιλογὲς χαρακτήρων, ὅπως γιὰ παράδειγμα στὴν ἀπόδοση τοῦ θ ὡς 8 ἢ ἀκόμα καὶ ὡς 0, τοῦ ξ ὡς 3, τοῦ ἦ ὡς h ἢ n: *ἀγαπῶ* > *agarw*, *θέλω* > *delw*, *ξέρω* > *zerw*, *μύτη* > *mytn*, *χείλη* > *xeilh*, *μήνυμα* > *mhnyma*. (γ) Θεσιακὴ μεταγραφή (ἢ μεταγραφή πληκτρολογίου), ἢ ὁποῖα βασίζεται στὴ θέση τῶν χαρακτήρων στὸ πληκτρολόγιο, με γνώμονα ἀπ' ἐνὸς τὴν ὀπτικὴ ἀναπαράσταση τῶν ἐλληνικῶν φθογγοσῆμων καὶ ἀπ' ἐτέρου τὴ διατήρηση τῶν ἀντιστοιχιῶν τοῦ πληκτρολογίου, ποὺ διαφέρει ὁμως ἀπὸ τὴν ὀρθογραφικὴ (ἢ ὀπτικὴ) μεταγραφή ὀρισμένων χαρακτήρων (καθὼς μεταγράφεται τὸ θ ὡς u ἢ q, τὸ ξ ὡς j, τὸ ψ ὡς c, τὸ ω ὡς w ἢ v κ.λπ.): γιὰ παράδειγμα: *ψωνίζω* > *cwnizw*, *ξύνω* > *jynw*.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ πῶς, πέρα ἀπὸ τὰ γκρικλὶς (*greeklish*), στὴ γλώσσα τῶν νέων –κυρίως σὲ ψηφιακὰ περιβάλλοντα– παρατηροῦνται ἐπίσης καὶ ἄλλα φαινόμενα γραφῆς, ὅπως τὰ *emoji* (ἐμότζι εἰκονίδια) καὶ τὰ *engreek* (ἀγγλοελληνικά). Ἔτσι λοιπόν, σύμφωνα με τὸν Vyvyan Evans¹², τὰ *emoji* κατέχουν σημαντικὸ ρόλο στὸν ψηφιακὸ λόγο, καθὼς δίνουν τὸ συναίσθημα σὲ ἓνα ἄψυχο κείμενο, μιᾶς καὶ ἡ χρῆση τῶν εἰκονιδίων δύναται νὰ ἀλλάξει κατὰ πολὺ τὸ νόημα μιᾶς πρότασης, δίνοντας ἰδιαίτερη ἔμφαση στὸ κείμενο. Ἀντιστοίχως, ἡ ψηφιακὴ πολυγραφία τῆς νεανικῆς γλώσσας δημιούργησε καὶ ἓνα ἀντίστροφο φαινόμενο ἀπὸ τὰ γκρικλὶς, τὰ λεγόμενα ἐνγκρίκ (engreek)· με ἄλλα λόγια τὴ γραφὴ ἀγγλικῶν λέξεων καὶ ἐκφράσεων με ἐλληνικοὺς χαρακτήρες, φαινόμενο τὸ ὁποῖο –σύμφωνα με τὴ Tereza Spilioti¹³– παρατηρήθηκε κυρίως σὲ δύο περιπτώσεις: εἴτε περιπαιχτικὰ μεταξὺ τῶν χρηστῶν τοῦ διαδικτύου εἴτε ἐπικριτικὰ πρὸς μὴ ὀρθοὺς χοῦστες

12. V. Evans, *The Emoji Code: The Linguistics Behind Smiley Faces and Scaredy Cats*, ἐκδ. Picador, UK 2017.

13. T. Spilioti, “Greek-alphabet English: vernacular transliterations of English in social media” στὸ: *Proceedings of the 46th Annual Meeting of the British Association for Applied Linguistics*, ἐκδ. Scitsiugnil Press, London 2014, σσ. 435-446. Βλ. ἐπίσης: Τ. Σπηλιώτη, «Τὰ γραπτὰ μηνύματα SMS: Γλωσσικὲς στάσεις καὶ ἰδεολογικὲς ἀναπαραστάσεις στὸ δημοσιογραφικὸ λόγο», *Ζητήματα Ἐπικοινωνίας* 3, 9 (2009), σσ. 62-74.

ἀγγλικῶν. Συγχρονικά ὅμως τὸ φαινόμενο τῶν ἀγγλοελληνικῶν πῆρε καὶ διαστάσεις περισσότερο ἐπιστημονικῆς χρήσεως καὶ ἐφαρμογῆς, καθὼς μὲ τὰ ἐνγκρῖκ ἐντάσσονται πλέον ἀρκετὲς ξενικὲς λέξεις (κυρίως ἀπὸ τὰ ἀγγλικά) σὲ λεξικά, ἀλλὰ καὶ ὁμαλοποιοῦνται ξενικοὶ τύποι στὴν ἔκδοση ἑνὸς βιβλίου, χάριν ὁμοιογένειας τῆς γραφῆς.

Οἱ ξενικὲς λέξεις: δεύτερη τάση

Μία δεύτερη τάση ποὺ διαπιστώνεται κατὰ τὴ διερεύνηση τῆς γλώσσας τῶν νέων εἶναι ἡ χρήση ξενικῶν λέξεων στὸ καθημερινό τους λεξιλόγιο. Τὸ συγκεκριμένο φαινόμενο τῆς διαγλωσσικῆς οὐσιαστικῆ ἐπαφῆς, μὲ ἐπίδραση ἄμεσης ἢ ἔμμεσης ἐπαφῆς ἄλλου γλωσσικοῦ συστήματος, ὀνομάζεται (ἐξωτερικὸς ἢ λεξικὸς) δανεισμός¹⁴, ὁ ὁποῖος συνίσταται σὲ ἀνανέωση καὶ ἀλλαγὴ τῆς γλώσσας.

Ὁ δανεισμὸς ἐπομένως ἀποτελεῖ σημαντικὴ πηγὴ –σύμφωνα μὲ τὸν Χριστόφορο Χαραλαμπίκη– ἐμπλουτισμοῦ μιᾶς γλώσσας ἀπὸ κάποια ἄλλη γλῶσσα, γιὰ τὴν ὀριοθέτηση νέων ἐννοιῶν καὶ νέων πραγμάτων. Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἐπαφή της μὲ ἄλλες γλῶσσες παραμένει τὸ κύριο μέσο γιὰ τὸν δανεισμό. Ἔτσι, ἡ γλῶσσα ἀποτυπώνει τὶς ἐπιδράσεις καὶ τὶς ἐπαφές μεταξὺ διαφορετικῶν λαῶν καὶ πολιτισμῶν, ὡς ἕνας ἀδιαμφισβήτητος μάρτυρας· μάλιστα στὴν περίπτωση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, ἡ ὁποία γεωγραφικὰ βρίσκεται στὸ σταυροδρόμι Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, εἶναι ἀναμενόμενο νὰ ἔχουν ἐνσωματωθεῖ στὸ λεξιλόγιό της λέξεις ἢ/καὶ φράσεις ἀπὸ διάφορες ξένες γλῶσσες, τόσο ἀπὸ ἀνατολικὲς γλῶσσες (κυρίως τουρκικὴ καὶ ἐβραϊκὴ) ὅσο καὶ ἀπὸ δυτικὲς (ἀγγλική, γαλλικὴ, ἰταλικὴ κ.ἄ.).

Στὴν ἐποχὴ μας τὸ φαινόμενο τοῦ δανεισμοῦ ἔχει λάβει μεγάλες διαστάσεις ἐξ αἰτίας τόσο τῶν Μέσων Μαζικῆς Ἐπικοινωνίας καὶ τῶν Μέσων Κοινωνικῆς Δικτύωσης ὅσο καὶ τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν

14. Σχετικὰ μὲ τὸν δανεισμό, βλ.: Ἄ. Ἀναστασιάδη-Συμεωνίδη, *Νεολογικὸς δανεισμὸς τῆς Νεοελληνικῆς*, Θεσσαλονίκη 1994· Ἄ. Ἀναστασιάδη-Συμεωνίδη, «Τὰ δάνεια τῆς νεοελληνικῆς», στό: Μ. Ζ. Κοπιδάκης (ἐπιμ.), *Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*, ἐκδ. Ἑλληνικὸ Λογοτεχνικὸ καὶ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο (ΕΛΙΑ), Ἀθήνα 2000, σσ. 332-333· Χρ. Χαραλαμπίκης, *Νεοελληνικὸς λόγος*, ἐκδ. Νεφέλη, Ἀθήνα 1992 (κυρίως τὸ κεφ.: «Μεταφραστικὰ δάνεια τῆς νέας ἐλληνικῆς ἀπὸ εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες»).

λαών. Με τον λεξικό δανεισμό άλλοτε οί λέξεις εισρέουν όμαλά από άλλες γλώσσες στο νεοελληνικό λεξιλόγιο κι άλλοτε όχι, με αποτέλεσμα όρισμένες από τις δάνειες λέξεις να έχουν άφομοιωθεί παραγωγικά μέσα στην έλληνική γλώσσα, ενώ αρκετές άλλες ξενικές λέξεις να παραμένουν ξένες και μή άφομοιωμένες στο χρηστικό λεξιλόγιο τής νέας ελληνικής.

Στο ευρύτερο πλαίσιο των αλλαγών σε μία γλώσσα, ό Άσημάκης Φλιάτουρας στή μελέτη του για τήν αλλαγή τής ελληνικής γλώσσας¹⁵, χαρακτηρίζει «ώς ξένη επίδραση τόν δανεισμό και τήν ύποστρωματική επίδραση. Σε σχέση με τόν δανεισμό, πέρα από τήν έμφανή εισαγωγή λεξικών δανείων στην ελληνική, έχουν εισέλθει στην ελληνική και πολλά δάνεια επιθήματα με αποτέλεσμα όρισμένες φορές να ύποκαθιστούν – έως να εκτοπίζουν– τά έγχώρια» όποτε διαπιστώνει κανείς πώς, πέρα από τόν δανεισμό λέξεων, έχουμε και δανεισμό στο ύπόστρωμα με τή χρήση μικρότερων τής μιās λέξης μονάδων, οί όποιες είναι έξ ύσου παραγωγικές και διαφανείς στη γλώσσα των νέων, άφοϋ διαμορφώνουν ξενόφερτες τάσεις στο νεανικό τους λεξιλόγιο.

Ό λεξιλογικός δανεισμός (ή άλλιώς δανεισμός ξενικών λέξεων) είναι έπομένως ένα φαινόμενο πού κυριαρχεί στη γλώσσα των νέων και επιβάλλεται στην καθημερινότητά τους. Άναπόφευκτο γεγονός στην καθημερινή γλώσσα είναι πώς τά μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οί διαδικτυακές έφαρμογές κατέχουν κυρίαρχο ρόλο στη δημιουργία νέων τάσεων στη χρήση τής γλώσσας, όποτε και οί νέοι πού είναι οί κύριοι χρήστες των μέσων αυτών διαμορφώνουν αναλόγως και τόν δικό τους κώδικα, τή δική τους γλώσσα έπαφής, έκφρασης και επικοινωνίας. Μία πληθώρα ξενικών λέξεων, άμεσα δάνεια, πού κατά κύριο λόγο παραμένουν -στην πλειονότητά τους- αναφομοίωτα από τήν ελληνική γλώσσα, εισρέουν καθημερινά στο λεξιλόγιο των νέων πρόκειται κυρίως για ξένες δάνειες λέξεις πού εκφέρονται φυσιολογικά από τó στόμα των νέων, όπως όνομασίες όρισμένων έφαρμογών (Facebook, Instagram, Twitter, YouTube, Dropbox, Skype, Messenger, Viber, What's app κ.ά.), αντικείμενα τεχνολογίας (pc, laptop, smartphone, tablet, iPhone, iPad, iWatch κ.ά.) ή ακόμη ένέργειες και δραστηριότητες πού πραγματοποιοϋνται κυρίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και

15. Ά. Φλιάτουρας, *Η μορφολογική αλλαγή στην ελληνική γλώσσα*, ό.π., σ. 246.

στὶς ἐφαρμογές (post, story, status, photo profile, comment, like, follower, friend request, mutual friends, swipe up, tag, hashtag, emoticons, gif κ.ἄ).

Γκρίκλις καὶ ξένες λέξεις:
κίνδυνος γιὰ τὴ γλῶσσα ἢ μόδα τῆς ἐποχῆς;

Μετὰ ἀπὸ τὴν παραπάνω προσέγγιση τῶν ὄρων γκρίκλις καὶ ξενικῶν λέξεων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν ἓνα γνήσιο ἀποτύπωμα τῆς γλῶσσας τῶν νέων, εὐλόγα κάποιος μπορεῖ νὰ διατυπώσῃ τὸ ἐρώτημα: τὰ γκρίκλις καὶ οἱ ξένες λέξεις ἀποτελοῦν κίνδυνο γιὰ τὴ γλῶσσα ἢ εἶναι μόδα τῆς ἐποχῆς;

Ἀπὸ τὴ μία πλευρά, ἡ χρήση τῶν γκρίκλις μὲ τὴ δέουσα προσοχὴ θὰ μπορούσε νὰ λάβῃ καὶ θετικὸ καὶ ἀρνητικὸ πρόσημο. Ἄρκετοὶ χρήστες, νέοι σὲ ἡλικία στὴν πλειονότητά τους, ἐπιμένουν στὴ χρήση τῆς λατινοελληνικῆς γραφῆς, προβάλλοντας τὸ ἐπιχείρημα πὼς ἀποσκοποῦν κυρίως στὴ φωνητικὴ ἀπόδοση τῶν ἑλληνικῶν. Στὰ θετικὰ τῆς εὐρείας χρήσης τῶν γκρίκλις προβάλλονται τὰ ἑξῆς: (α) ἡ ἐξοικονόμηση χρόνου, καθὼς μὲ τὴ γρήγορη πληκτρολόγηση, ἀποφεύγονται ὀρθογραφικὰ λάθη (β) ἡ ἄμεση καὶ οἰκεία ἐπικοινωνία μὲ φίλους καὶ συνομηλίκους ποὺ χρησιμοποιοῦν τὸν ἴδιο κώδικα ἐπικοινωνίας καὶ (γ) ἡ συμβατότητα τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου σὲ ὁποιαδήποτε συσκευή χωρὶς καμμία δυσκολία καὶ κανένα περιορισμό. Στὰ ἀρνητικὰ τῆς χρήσης τῶν γκρίκλις μπορεῖ κάποιος –μεταξὺ ἄλλων– νὰ σημειώσῃ πὼς: (α) οἱ χρήστες ξεχνοῦν νὰ γράφουν σὲ ἑλληνικά, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ αὐξάνεται ἡ πιθανότητα ὀρθογραφικῶν λαθῶν καὶ νὰ μειώνεται ἡ ἐκφραστικὴ εὐελιξία κατὰ τὴ σύνταξη ἑνὸς ἐπίσημου κειμένου καὶ (β) τὰ κείμενα γίνονται δυσανάγνωστα καὶ κουραστικά, ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς πιὸ φανατικοὺς ὑποστηρικτὲς τῶν γκρίκλις.

Ἐνδιαφέρουσα ὥστόσο εἶναι καὶ ἡ ἀποψη τοῦ Νίκου Σαραντάκου στὴ μελέτη του *Μύθοι καὶ Πλάνες γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα*¹⁶: «Δὲν θεωρῶ ὅτι τὰ γκρίκλις συνιστοῦν ἀπειλὴ γιὰ τὴ γλῶσσα μας, οὔτε ἔχει γίνῃ κάποια σοβαρὴ ἔρευνα ποὺ νὰ καταλήγῃ σὲ τέτοιο συμπέρασμα».

16. Ν. Σαραντάκος, *Μύθοι καὶ Πλάνες γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα*, ἐκδ. ΕΑΠ, Ἀθήνα 2019.

Πράγματι, ἡ ἀκαδημαϊκὴ κοινότητα ἴσως πρέπει νὰ ἐγκύψει στὸ ὑποτιθέμενο «πρόβλημα» τῶν γκρίκλις καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ μίαν πανελλαδικήν ἔρευνα στὴν ὁποία νὰ προβάλλονται τὰ ἀποτελέσματα καὶ νὰ παρουσιάζονται καὶ προτάσεις. Συνεχίζοντας ὁ ἴδιος μελετητὴς σημειώνει ἐμφατικά: «Προσωπικά, σπάνια χρησιμοποιοῦν γκρίκλις καὶ ὁμολογῶ ὅτι μὲ κουράζει νὰ διαβάζω ἕνα μακροσκελὲς κείμενο σὲ γκρίκλις – τὸ βασικὸ πρόβλημα, νομίζω, εἶναι ὅτι ἡ κωδικοποίησή τους δὲν ἔχει (καὶ δὲν μπορεῖ νὰ) σταθεροποιηθεῖ. Γιὰ παράδειγμα, ἐκεῖ ποὺ κάποιος γράφει *Chie opios egiela to taghi, clegi prighu vradhiassi*, ἄλλος προτιμᾷ *Kai opiois egela to taxy, klaigei prixou bradiasei*, ἄλλος πάλι *Ke opios egela to tahi klegi prihu vradiasi*. Φυσικά, πρόκειται γιὰ στίχο τῆς Ἑρωφίλης τοῦ Χορτάτζη, ἡ ὁποία ἐκδόθηκε... στὰ γκρίκλις ἢ τέλος πάντων σὲ λατινοελληνικά – ἢ πρώτη ἐκδοχὴ εἶναι ἡ αὐθεντικὴ». Τέλος, ὁ Νίκος Σαραντάκος γιὰ ὅλη τὴν περιρρέουσα γενικευμένη κινδυνολογία περὶ καταστροφῆς τῆς γλώσσας λόγῳ τῶν γκρίκλις ὑποστηρίζει: «Παραδέχομαι ὅτι τὰ γκρίκλις μπορεῖ νὰ δημιουργήσουν σὲ ὀρισμένους ἐφήβους ἀβεβαιότητα ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφία ὀρισμένων λέξεων, ἀλλὰ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα ἔχουν καὶ οἱ καινοφανεῖς ὀρθογραφικὲς προτάσεις τοῦ λεξικοῦ Μπαμπινιώτη (κουττός, ἀγῶρι, τσηρῶτο κ.τ.λ.)».

Συμπερασματικά, ἂς σημειωθοῦν μὲ σαφήνεια ὀρισμένες θέσεις γιὰ τὴν γραφὴν σὲ γκρίκλις, οἱ ὁποῖες κατὰ τὴν γνώμη μας δὲν ἀπέχουν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα: (α) Πρόκειται γιὰ ἕνα σύστημα γραφῆς συμπληρωματικὸ στὸ καθιερωμένο σύστημα γραφῆς καὶ περιορισμένο σὲ χρῆση κάτω ἀπὸ εἰδικὲς συνθήκες καὶ μόνον ἀπὸ συγκεκριμένες κοινωνικὲς ομάδες· (β) χρησιμοποιοῦνται τεχνικά, καθὼς μὲ τὴν κατάλληλη ἐξοικείωση μποροῦν νὰ διαβάζονται καὶ νὰ γράφονται εὐχερῶς· (γ) ἀποτελοῦν ἕναν κώδικα γραφῆς ποὺ ὑπόκειται σὲ μίαν ἀπλὴ ἀποκωδικοποίηση, ποὺ δὲν ἐμποδίζει τὴ δημιουργικὴ γλωσσικὴ χρῆση.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, καὶ κατ' ἀναλογία μὲ τὰ γκρίκλις, ἡ χρῆση ξενικῶν λέξεων ἢ/καὶ ἐκφράσεων μπορεῖ νὰ λάβει ἀντιστοίχως καὶ θετικὸ καὶ ἀρνητικὸ πρόσημο. Γιὰ τὸ συγκεκριμένο ζήτημα ἔχει γίνῃ ἕνας ἀνοικτὸς καὶ δημόσιος «διάλογος» σὲ μίαν σειρά ἄρθρων στὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς»¹⁷ μὲ βασικὸ θέμα πρὸς συζήτηση:

17. Ὁ ἐν λόγῳ «διάλογος» συναπαρτιζόταν ἀπὸ ἑπτὰ αὐτοτελῆ ἄρθρα μεταξὺ διακεκριμένων ἐρευνητῶν καὶ μελετητῶν τῆς γλώσσας, ὑπὸ τὴν ἐπιμέλεια τῆς

«Τὰ ἑλληνικά τοῦ 21ου αἰῶνα». Μὲ τὸ πυροδοτικὸ ἐρώτημα: «Ποιά εἰκόνα λοιπὸν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας δίνουν τὰ ἑλληνικά τοῦ 21ου αἰῶνα;» ἀρχίζει ἡ διὰ τοῦ λόγου συζήτηση, μὲ βασικὸ γνώμονα τὴν ἀποψη πὼς ἡ γλῶσσα ἀντικατοπτρίζει πὼς μία κοινωνία ἀντιλαμβάνεται τὸν κόσμον καὶ οἱ λέξεις μὲ τὶς ὁποῖες ὀνοματίζει ἀντικείμενα, ἔννοιες, καταστάσεις καὶ συμπεριφορὲς δείχνουν τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἡ κοινωνία αὐτὴ ἀντιλαμβάνεται τὸν ἑαυτὸ της μέσα στὸν κόσμον.

Ἡ συζήτηση ξεκινᾷ μὲ τὸν Χριστόφορο Χαραλαμπάκη¹⁸, ὁ ὁποῖος (ἂν καὶ μέλος μίας παλαιότερης γενεᾶς γλωσσολόγων) εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς περισσότερο ἐγκριτοὺς μελετητὲς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Ὁ γλωσσολόγος καὶ λεξικογράφος τοῦ Χρηστικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νεοελληνικῆς Γλώσσας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν γράφει γιὰ τὸ διαχρονικὸ καὶ κοινὸ σὲ ὅλες τὶς γλῶσσες φαινόμενο τῶν δανείων λέξεων, προτάσσοντας τὴν ἀποψή του μὲ τρόπο μεταφορικὸ: «Στὸ ἔξοχο δοκίμιό του μὲ τίτλο *Λέξεις ἀπὸ τὰ ξένα. Ἡ λειτουργία καὶ ἡ χρῆση τους* (1959) ὁ κορυφαῖος γερμανὸς φιλόσοφος, κοινωνιολόγος καὶ μουσικολόγος Τέοντορ Ἀντόρνο (1903-1969) ὑπερασπίζεται τὴ χρῆση τῶν ξένων λέξεων μὲ ἐπιχειρήματα ποὺ ἀπεννοχοποιοῦν ὅσους νιώθουν τύψεις γιὰ τὴν “ἀποπλάνηση” ποὺ συμβαίνει στὴν “ἐξωγαμία” τῆς γλώσσας. Μᾶς ἐκμυστηρεῦεται ὅτι τὰ “ἐξωτικά” αὐτὰ “κορίτσια” ἔκαναν τὸν ἴδιο καὶ τοὺς νέους τῆς γενεᾶς του νὰ κοκκινίζουν σὰν νὰ πρόφεραν τὸ ὄνομα κρυφῆς ἀγαπημένης». Ὁ μελετητὴς ὑποστηρίζει ὅτι «οἱ πολιτισμικὲς καὶ γλωσσικὲς ἐπιρροὲς συνδέονται ἄρρηκτα μὲ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας», τονίζοντας ἐμφατικὰ πὼς «ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει δανειστεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐμφάνισής της ἀπειράριθμες λέξεις, ἰδίως ἀπὸ τὶς γλῶσσες τῶν λαῶν μὲ τοὺς ὁποῖους ἦρθε σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία ἢ, πολὺ περισσότερο, τῶν κατακτητῶν της». Ὡς ἕνα εἶδος φυσικοῦ φαινομένου, ὁ Χριστόφορος Χαραλαμπάκης σημειώνει: «κίνδυνος ριζικῆς ἀλλοίωσης τῆς γλώσσας ἀπὸ τὴ χρῆση ξένων λέξεων δὲν ὑπάρχει», καθὼς, ὅπως ἔχει διαπιστωθεῖ: «οἱ ξένες

δημοσιογράφου Λ. Κουζέλη. Τὰ ἄρθρα κυκλοφόρησαν στὴν ἔντυπη μορφή τῆς ἐφημερίδας τὶς ἡμερομηνίες: 04/08/2019, 11/08/2019, 18/08/2019, 25/08/2019, 01/09/2019, 08/09/2019, 15/09/2019 καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς συζήτησης στίς 22/09/2019. 18. Χρ. Χαραλαμπάκης, «Τὰ ἑλληνικά τοῦ 21ου αἰῶνα: Τὰ “ἐξωτικά κορίτσια” τῆς γλώσσας», ἐφημ. «Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς», 04/08/2019.

λέξεις έρχονται και φεύγουν, όπως οι μετανάστες. Άν μείνουν, λόγω τής χρησιμότητάς τους, τότε με την πάροδο του χρόνου εντάσσονται άρμονικά στο γλωσσικό σύστημα και δεν ένοχλούν πιά. Σε πολλές περιπτώσεις οι φυσικοί όμιλητές ούτε καν υποπτεύονται την ξενική τους προέλευση». Συνάμα καταλήγει στο συμπέρασμα: «τά μεταφραστικά δάνεια, τά όποια συγκαλύπτουν την ξενική έπιρροή, άποτελούν σήμερα τή μεγαλύτερη πηγή ανανέωσης τών σύγχρονων γλωσσών». Συμφωνώντας με τή θέση αυτή, θεωρούμε κι έμεις ότι δεν πρέπει άποδεχόμαστε παθητικά και νά παρακολουθούμε με άδιαφορία και άπάθεια την είσοδή τών ξένων λέξεων, αλλά με ίσχυροποιημένες προσπάθειες όφείλουμε νά αναζητούμε άκαταπόνητα κατάλληλα ίσοδύναμα στη νεοελληνική γλώσσα τών δανειζόμενων λέξεων ή/και έκφράσεων, με κύριο σκοπό τόν έμπλουτισμό τών έκφραστικών και ύφολογικών δυνατοτήτων τής γλώσσας μας.

Σταθερός στίς άπόψεις του, ό Γεώργιος Μπαμπινιώτης¹⁹ άφ' ένός διαπιστώνει την ύπαρξη νέων λέξεων, έλληνικών και είσαγόμενων, λέξεις όμως αναγκαίες και εύπρόσδεκτες, ένώ άφ' έτέρου άπέναντι στον καταγιισμό νεολογισμών του 21ου αιώνα μάς παροτρύνει νά μιλάμε έλληνικά. Με κύρια θεώρηση την άποψη πώς: «όσο ή ζωή μας αλλάζει σε διάφορα επίπεδα (τεχνολογία, έπιστήμη, καθημερινή ζωή, επικοινωνία, κοινωνία κ.λπ.) άλλο τόσο αλλάζουν και οι άνάγκες επικοινωνίας, άλλο τόσο αλλάζει ή γλώσσα μας, κυρίως και έμφανώς στο λεξιλόγιο, λιγότερο και άνεπαισθήτως στη γραμματική και τή σύνταξη», ό μελετητής για τις ξενόφερτες λέξεις προτείνει νά μιλάμε όσο και όπου μπορούμε «περισσότερο» έλληνικά: όποτε τó είκονική πραγματικότητα έχει επικρατήσει πλέον του βίρτσουαλ (*virtual*), αλλά όμως είναι άμφίβολο άν τó φορητό έγγραφο θά άντικαταστήσει τó πί-ντί-έφ (*pdf*), τó ταμπλέτα ή και δέλτο τó τάμπλετ (*tablet*), τó βραχυμήνυμα τó τουίτ (*twit*), τó άυτοφωτογράφιση/άυτοφωτογραφία τή σέλφι (*selfie*), και ό έντοπιστής ή άνευρετής θέσεως τó τζί-πί-ές (*gps*), όπως παλαιότερα τó συμπαγής ψηφιακός δίσκος δεν μύορεσε νά έκτοπίσει τó σί-ντί (*cd*) και ή τηλεμοιοτυπία επικράτησε του φάξ (*fax*) μόνο στα έντυπα τής κρατικής γραφειοκρατίας. Παρά την

19. Γ. Μπαμπινιώτης, «Τά έλληνικά του 21ου αιώνα: Τό GPS και ό έντοπιστής θέσεως», έφημ. «Τό Βήμα τής Κυριακής», 18/08/2019.

έντονη διάθεση του έμπειρου λεξικογράφου για άμεση αντικατάσταση ξενικών νεόφερτων λέξεων με αντίστοιχα κατασκευάσματα σύμφωνα με ένα καθαρά έλληνικό ή έλληνοποιημένο λεξιλόγιο, ό Γεώργιος Μπαμπινιώτης καταληκτικά υποστηρίζει ότι: «χωρίς τούς νεολογισμούς δέν θα ύπήρχε ανανέωση στή γλώσσα και πλήρωση τών αναγκών ζωής τών όμιλητών της. Θα ήταν ή γλώσσα μία γηραλέα και αποστεωμένη όντότητα, άνίκανη νά έπιτελέσει τó έργο της, τήν έπικοινωνία τών μελών ένός λαού».

Σέ εϋθεία αντίπαράθεση, έκπροσωπώντας μία «νέα γενιά» γλωσσολόγων με έντονες έκσυγχρονιστικές τάσεις, ό Διονύσης Γούτσος²⁰ θεωρεί πώς δέν είναι πάντοτε άπαραίτητο νά δώσουμε ένα όνομα σέ κάθε νέα ανακάλυψη, σέ κάθε νέο αντικείμενο και σέ κάθε νέα κατάσταση δέν χρειάζεται νά «λεξικοποιήσουμε» καθετί νεόφερτο ή νεογέννητο, διότι υπάρχουν στή γλώσσα «δομικές προτιμήσεις πού επιβάλλουν τις λεξικές μας έπιλογές, πού συνδυάζονται με κειμενικές συμβάσεις». Κάπως έτσι «διαμορφώνεται ένας γενικός χαρακτήρας τής γλώσσας πρός σημασίες πού έξαρτώνται περισσότερο από τó περικείμενο ή πρός εκείνες πού είναι έν πολλοίς άνεξάρτητες από αυτό». Συνάμα ό ίδιος μελετητής υποστηρίζει με προσοχή και επιϋύλαξη τήν άποψη ότι οι έπιλογές πού γίνονται σέ μία γλώσσα, όσον άφορα τή λεξικοποίηση (τήν έκφραση δηλαδή με λέξεις βασικών ή μη έννοιών), άντανακλούν τά πολιτιστικά ενδιαφέροντα, τις αξίες, τις συμβάσεις, αλλά και τά προεξέχοντα ενδιαφέροντα τών χρηστών τής συγκεκριμένης γλώσσας. Και έπιπροσθέτως πιστεύει έμφατικά στή δύναμη τής γλώσσας μας, ή όποία φανερώνει άφομοιωτική δυνατότητα ξενικών δάνειων λέξεων μέσω τής δημιουργίας παραγώγων, πλήρως έντεταγμένων στο μορφολογικό σύστημα τής έλληνικής γλώσσας.

Έπιπροσθέτως, ή Μαργαρίτα Ζαχαριάδου²¹ υποστηρίζει ότι «πλούσια είναι ή γλώσσα πού άνταποκρίνεται διαρκώς, άμεσα και με τις περισσότερες δυνατές άποχρώσεις σέ όλα τά έρεθίσματα τής ζωής – υλικά και πνευματικά» και πώς «Πλούσια είναι ή γλώσσα πού παίζει, πού δημιουργεί ή υίοθετεί μεταφορές και έχει τó γλωσσικό χιούμορ ως

20. Δ. Γούτσος, ό.π., σμ. 1.

21. Μ. Ζαχαριάδου «Τά έλληνικά τού 21ου αιώνα: Ό μεταφραστής και τó προφιτερόλ», έφημ. «Τό Βήμα τής Κυριακής», 11/08/2019.

βασικό πολιτισμικό χαρακτηριστικό της». Άντιστοίχως, πλούσια είναι ή γλώσσα «Ποῦ δὲν παύει νὰ ἐρμηνεύει εἰκόνες καὶ ἔννοιες τοῦ ἀνθρώπινου βίου μέσα στὶς διαρκῶς μεταβαλλόμενες συνθήκες τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ του κόσμου» καὶ «ποῦ εἶναι τὸ ἐργαλεῖο ἐπικοινωνίας ἐνὸς μεγάλου κόσμου». Ἦ, γιὰ νὰ τὸ δοῦμε καὶ ἀντιστρόφως: «ὅσο πιὸ μεγάλος ὁ κόσμος, τόσο πιὸ μεγάλη καὶ ἡ γλώσσα (του)».

Τέλος, ὁ Γιώργος Παπαναστασίου²² πιστεύει πὼς οἱ γλώσσες ἀντέχουν προσαρμοζόμενες στὰ νέα δεδομένα τῆς ζωῆς, ἐνῶ σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὅτι οἱ νέες τεχνολογίες καὶ οἱ νέες τάσεις, ποὺ κατακλύζουν τὴν κοινωνία καὶ τὴν καθημερινότητά μας, ἐμπλουτίζουν τὴν ἐλληνικὴ γλώσσα τῆς ἐποχῆς μας. Καταληκτικὰ ὁ μελετητῆς ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα του ὅτι ὀφείλουμε νὰ μάθουμε περισσότερα γιὰ τὴ γλώσσα μας καὶ τὴν ἱστορία της, ὥστε νὰ ἐκλείψουν ὅσες ψευδοεπιστημονικὲς ἢ κινδυνολογικὲς φωνὲς ἀκούγονται σήμερα, ἐνῶ ἀποδίδει σημαντικό ρόλο στὴν ἐκπαίδευση ὡς ἀρωγὸ τῆς ἐπίτευξης τοῦ στόχου ἀνεύρεσης καὶ διάδοσης μιᾶς ἀντικειμενικῆς ἀλήθειας.

Συμπερασματικὰ, ὅπως σημειώνει ἡ Λαμπρινὴ Κουζέλη²³, οἱ «συζητητές» τοῦ διαλόγου αὐτοῦ συμφώνησαν ὅτι νεολογισμοὶ καὶ λέξεις ποὺ δανειζόμαστε ἀπὸ ἄλλες γλώσσες μαζί μὲ ξενόφερτα ἀντικείμενα καὶ ἔννοιες ἀποτελοῦν πλοῦτο καὶ ἔνδειξη δύναμης τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, ἐνῶ τὴν κρατοῦν ζωντανή, δίνοντας ἀρκετὰ παραδείγματα ἀπὸ δάνεια τοῦ παρελθόντος τόσο στὴν καθημερινὴ ὅσο καὶ στὴ λογοτεχνικὴ γλώσσα²⁴. Ὑπῆρξαν βεβαίως στιγμὲς ποὺ ἡ συζήτηση διολίσθησε σὲ γνωστὰ καὶ παλαιὰ θέματα καὶ φόβους, ἀλλὰ εἴχαμε τὴ διαβεβαίωση ὅτι «κίνδυνος ριζικῆς ἀλλοίωσης τῆς γλώσσας ἀπὸ τὴ χρήση ξένων λέξεων δὲν ὑπάρχει»²⁵, οὔτε κίνδυνος νὰ ἐξαφανιστεῖ ἡ ἐλληνικὴ γλώσσα ἀπὸ τὸν παγκόσμιο γλωσσικὸ χάρτη²⁶.

22. Γ. Παπαναστασίου, «Τὰ ἐλληνικὰ τοῦ 21ου αἰῶνα: Μὲ παρεό, κάπρι καὶ πλατφόρμες», ἐφημ. «Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς», 15/09/2019.

23. Λ. Κουζέλη, «Τὰ ἐλληνικὰ τοῦ 21ου αἰῶνα: Ἡ ἐλληνικὴ γλώσσα ἐμπλουτίζεται», ἐφημ. «Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς», 22/09/2019.

24. Βλ. Χρ. Χαραλαμπίδης, ὅ.π., σμ. 18 καὶ Ρ. Κολαίτη, «Τὰ ἐλληνικὰ τοῦ 21ου αἰῶνα: “Μπονζουρούδια, serial lovers τοῦ ἰ-μπάνκινγκ”», ἐφημ. «Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς», 08/09/2019.

25. Βλ. Χρ. Χαραλαμπίδης, ὅ.π.

26. Βλ. Γ. Παπαναστασίου, ὅ.π., σμ. 22.

Ἐν κατακλειδί, στὸ ἐρώτημα ἂν τὰ γκρικλῖς καὶ οἱ ξένες λέξεις ἀποτελοῦν κίνδυνο γιὰ τὴ γλῶσσα ἢ εἶναι μονάχα μία μόδα τῆς ἐποχῆς, ἢ ἀπάντηση εἶναι ἀπλή: εἶναι ὄντως μία τάση τῆς ἐποχῆς ποὺ δὲν ἀλλοιώνει καταστροφικὰ τὴ γλῶσσα. Ἐπομένως, ἐν εἶδει συνθήματος μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι «τὰ γκρικλῖς καὶ οἱ ξένες λέξεις δὲν βλάπτουν σοβαρὰ τὴ γλῶσσα».

Ἐπιλογικὰ

Ἡ χρήση τῆς γραφῆς γκρικλῖς καὶ τῶν ξενικῶν λέξεων ἔχει προκαλέσει καὶ προκαλεῖ μέχρι καὶ σήμερα ἔντονες ἀντιδράσεις καὶ ἀτελείωτες συζητήσεις τόσο στὸν ἀκαδημαϊκὸ χῶρο ὅσο καὶ στὸν εὐρύτερο ἐκπαιδευτικὸ χῶρο, γιὰ τὸ ἐὰν ἡ χρήση τους καταστρέφει οὐσιαστικὰ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα. Οἱ ἀνησυχίες τόσο τῶν γλωσσολόγων κυρίως, ὅσο καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας αὐξάνονται καὶ μειώνονται ἀναλόγως τῆς ὀπτικῆς ποὺ προσεγγίζουμε τὸ «πρόβλημα»: θεωροῦμε ὅτι πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζουμε τὶς προκλήσεις τῆς νέας τεχνολογικῆς ἐποχῆς μὲ ψυχραιμία καὶ νὰ ἀναλογιστοῦμε πῶς ἀπὸ τὴ μία μεριὰ τὰ γκρικλῖς εἶναι ἀπλῶς μία διαφορετικὴ γραφὴ τῆς γλώσσας, ἐν εἶδει κώδικα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ ξενικὲς λέξεις ἀποτελοῦσαν διαχρονικὰ ἀνανέωση καὶ ἐμπλουτισμὸ μιᾶς γλώσσας. Βάσει τῶν παραπάνω, φαίνεται ὅτι τὰ γκρικλῖς καὶ οἱ ξενόφερτες λέξεις δὲν συνιστοῦν ἀπειλὴ γιὰ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ δὲν πρέπει νὰ κινδυνολογοῦμε ἀσκόπως καὶ ἀορίστως.

Βασικὸ ὅμως εἶναι νὰ ἐπεμβαίνουμε στὴ γλῶσσα τῶν νέων μὲ τρόπους μάθησης καὶ ἐξάσκησης, ὥστε οἱ νέοι νὰ συνειδητοποιοῦν πῶς τὰ γκρικλῖς καὶ οἱ ξένες λέξεις ἐξυπηρετοῦν μονάχα συγκεκριμένες ἐπικοινωνιακὲς ἀνάγκες: ἀφ' ἑνὸς νὰ γνωρίζουν οἱ νέοι τὴν ὀρθὴ καὶ καθιερωμένη χρήση τῆς γλώσσας μὲ τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο καὶ ἀφ' ἑτέρου, χρησιμοποιοῦντας ξενικὲς λέξεις, νὰ ἀντιλαμβάνονται τὶς ἐν δυνάμει ἀντιστοιχίες στὸ ἐλληνικὸ λεξιλόγιο (ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν) ἢ νὰ τὶς δημιουργοῦν παραγωγικὰ καὶ αὐθόρμητα, καθὼς ἡ γλῶσσα εἶναι ἕνας ζωντανὸς ὀργανισμὸς ποὺ ἀναπνέει τὸν ἀέρα τῆς ἐποχῆς καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἢ γλῶσσα ἀλλάζει καὶ ἀναπτύσσεται ἀνάλογα μὲ τὴ χρήση τῆς κοινωνίας.

Σε όλες τις εποχές οι νεολαίες δημιουργούσαν τους δικούς τους γλωσσικούς και έκφραστικούς κώδικες, δίχως όμως ποτέ ως σήμερα να έχει αποτελέσει η γλώσσα των νέων υπαρκτό κίνδυνο για την ελληνική ή για οποιαδήποτε γλώσσα. Στον 21ο αιώνα (και φυσικά και τους επόμενους αιώνες), σίγουρα οι νέες τεχνολογίες σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής δύνανται να αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα ως προς τις αλλαγές τόσο στη γλώσσα όσο και στην έκφραση, αλλά και στην ευρύτερη καθημερινότητα. Όποτε, η ψηφιακή γλώσσα (βλ. γκρίκλις) και ο έκφραστικός πλουραλισμός (βλ. ξένες λέξεις) αποτελούν φαινόμενα παγκοσμιοποίησης και διεθνοποίησης που δεν εμφανίζονται μονάχα στην Ελλάδα αλλά σε ολόκληρο τον κόσμο. Έπομένως, η κριτική έναντι τους πρέπει να γίνεται με συνέπεια και σαφήνεια, προβάλλοντας σε κάθε χρήση την έννοια του μέτρου (μέτρον ἄριστον), ώστε να μην υιοθετείται αλόγιστα καθετί που ανήκει σε μία μόδα της εποχής, αλλά ούτε να πυροδοτείται έσκεμμένα καθετί που ακολουθεί τις νέες τεχνολογίες: γιατί έτσι από τη μία θα έχουμε μία άκρατη «φασιονλαγνεία» και από την άλλη θα έχουμε μία κραταιά «τεχνοφοβία». Έπομένως η «μέση οδός» θα μπορούσε να αποτελέσει την έλλογη λύση για τις τάσεις και τους φόβους που διαχρονικά μας διακατέχουν.

SUMMARY

The Language of Youth in the Technological Age: Writing Greeklish and Foreign Words

By Nikos Mathioudakis
PhD in Stylolinguistics, Democritus University of Thrace

In the modern age, the evolution of technology, as a natural consequence, has affected numerous areas of our daily lives. The invasion of new technologies, especially in our daily communication, is revealed to be the most essential dynamically refreshing breath, which takes on a dominant and decisive role, emanating from the new technological age.

Scholars argue that new technologies also have a major impact on the field of language, while both social media and alternative news media appear to determine the dominant trends in language. In recent decades, as a result of the newest technological revolution, changes made mainly in language, but also in everyday life, are being adopted by young people, who as good conductors of new trends shape their vocabulary and their modes of expression. The phenomenon of language evolution, which is clearly influenced by technological developments, creates new words, new expressions, new codes of communication, due to the human interaction with the innovative achievements of technology. Young people, therefore, as pioneers of the use of new technologies and pathfinders of the formation of the linguistic identity of the era, create and express themselves through their own trends: the writing of Greeklish and foreign words, which are mainly developed because of technology, but also powered by language change. The use of Greeklish and foreign words has been provoking and provokes to date strong reactions and endless discussions both in academia and in the wider educational field as to whether their use substantially destroys Greek language. Concerns of linguists and teachers about the future of Greek language are increasing and decreasing according to our approach to the “problem”; I deem that we need to face the challenges of the new technological age with calmness and reflect on the fact that Greeklish, on the one hand, is just a different writing of language, as a code, and on the other hand foreign words have always been a source of renewal and enrichment of a language. Thus, I regard that Greeklish and the foreign words do not pose a threat to Greek language, and we should not spread fear. Digital language (see Greeklish) and expressive pluralism (see foreign words) are phenomena of globalization and internationalization that occur not only in Greece, but throughout the world. Consequently, the criticism of them must be consistently and clearly presented, providing in each usage the concept of *metron ariston*, so as not to unreasonably adopt anything belonging to a fashion of the time, nor to deliberately trigger anything that follows new technologies; because on the one hand we will have an endless “fashionlust” and on the other we will have a cruel “technophobia”.